

ΤΟ ΔΕΚΑΔΗΝΟΘΗΜΕΡΟΝ

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΖΩΗ

ΒΑΣΙΛΙΚΟΝ ΘΕΑΤΡΟΝ: 'Η «Ορεστεία» τοῦ Αἰσχύλου κατὰ μετάφραστον τοῦ κ. Γ. Σωτηριάδου.
— ΝΕΑ ΣΚΗΝΗ: 'Η «Αντιγόνη» τοῦ Σοφοκλέους, κατὰ μετάφραστον τοῦ κ. Κ. Χρηστομάνου.

Η αναβίωσις τοῦ ἀρχαίου δράματος ὅμοιά-
ζει δίλιγον μὲ τὸν τετραγωνισμὸν τοῦ κύ-
κλου. "Ολαι, ἀνεξαιρέτως ὅλαι αἱ ἀπόπειραι, αἱ
ὅποιαι ἔγιναν πρὸς λύσιν τῶν δύο τούτων προ-
βλημάτων, ἀπέτυχαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἡττή
οἰκτρῶς. Καὶ οἱ μὲν μαθηματικοί, μὲ τὴν θε-
τικότητα τῆς ἐπιστήμης, ἡμπόρεσαν νάποδει-
ξουν διτὶ τετραγωνισμὸς τοῦ κύκλου εἶνε ἀδύ-
νατος καὶ — οἱ φρόνιμοι τούλαχιστον, — νὰ ἡ-
συχάσουν. 'Άλλ' οἱ οὐτόπιστα τῆς τέχνης ἔξα-
κολουθοῦν ἀκόμη νὰ πιστεύουν, διτὶ ἐν ἀρχαῖον
δράμα, μεταφραζόμενον, διασκευαζόμενον, με-
λοποιούμενον, σκηνοθετούμενον καὶ παιζόμε-
νον καταλλήλως, εἶνε δυνατὸν νὰ ἔξεγειρῃ
μεταξὺ τῶν συγχρόνων τὴν αὐτὴν περίπου συγ-
κίνησιν, ὑπὸ τὴν ὅποιαν ἐσφάδαζαν οἱ ἀρχαῖοι
θεαταί.

Κατὰ τὴν γνώμην μου, τοιαύτη ἀναβίωσις
ἀντίκειται εἰς τοὺς φυσικοὺς γόμοὺς. "Ο, τι ἀπο-
θνήσκει δὲν ἐπανέρχεται πλέον εἰς τὴν ζωήν.
Ἐν ἀνάγκῃ θὰ ἡμποροῦσα νὰ παραδεχθῶ μίαν
μετεμψύχωσιν ὑπὸ νέαν μορφήν, ἀλλ' ὅχι ποτὲ
τὴν νεκρανάστασιν, τὴν ὅποιαν ὀνειρεύονται
οἱ διασκευασταὶ τῶν ἀρχαίων δράματων, — νε-
κρῶν μορφῶν, τὰς ὅποιας εἰς μάτην ἐπιχει-
ροῦν νὰ ἔμψυχώσουν. Ἀρκεῖ νάναλογισθῆ κα-
νεὶς διτὶ τὸ ἀρχαῖον δράμα ἡτο οὐτωςειπεῖν
ἰεροτελεστία, διτὶ ἡτο τόσον συνδεδεμένον μὲ
τὴν θρησκείαν, — μὲ τὴν λατρείαν, διὰ νὰ εἴπω
καλλίτερα, — δσον εἶνε μία ἴδική μας ἀκολου-
θία, ἐν μυστήριον, μία δοξολογία διτὶ ἡ σκηνή
ἡτο ἀπλούστατα βωμὸς τοῦ θεοῦ διτὶ ἡ πίστις
πρὸς τὸν θεὸν αὐτὸν ἡτο ἡ βάσις καὶ ἡ πηγὴ
τοῦ οὐσιωδεστέρου μέρους τῆς συγκινήσεως
ἀρκεῖ, λέγω, νάναλογισθῆ κανεὶς μόνον αὐτά,
διὰ νὰ παραδεχθῇ, ἀν εἶνε λογικὸς ἀνθρωπος,
διτὶ ἡ γνώμη μου δὲν εἶνε παφαδοξολογία. Ή
λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ἡ ἡ Ἀκο-

Αἰσχύλος.

λουθία τῶν Παθῶν, εἰς περικαλλῆ ἐκκλησίαν
καὶ ἀπὸ τελείους ἐρμηνευτάς, δίδει σήμερον εἰς
χριστιανούς ὁρθοδόξους ἀκριβεστέραν ἵδεαν τοῦ
ἀρχαίου δράματος, ἀπὸ οἰανδήποτε παράστα-
σιν τῆς «Ορεστείας». Τὰ Μυστήρια, τὰ ιερὰ
δράματα τοῦ μεσαίωνος, ὑποθέτω διτὶ θὰ τὴν
ἔδιδαν εἰς τοὺς Φράγκους ἀκόμη καλλίτερα. Καὶ
ἄν θέλετε τὸ παράδειγμά μου ἀπὸ τὴν νεω-
τάτην δραματικὴν τέχνην, — διότι ἐπιτέλους ἡ
ἐκκλησία δὲν εἶνε ὀλωρδιόλου θέατρον, δπως
καὶ τὸ ἀρχαῖον θέατρον δὲν ἦτο ὀλωρδιόλου
ναός, — θὰ ἐτολμοῦσα νὰ σᾶς φέρω τὴν «Φαύ-
σταν» τοῦ ἴδικοῦ μας Βερναρδάκη, καὶ νὰ
ἰσχυρίσθω διτὶ τὸ ἥμικοδησκευτικὸν καὶ ιστο-
ρικοπατριωτικὸν αὐτὸν δράμα, γραμμένον διὰ
νεοέλληνας καὶ χριστιανούς. ἀποιελεῖ κατί δια-
φωτιστικώτερον, δσον ἀφορᾷ τὴν ἐντύπωσιν
τοῦ ἀρχαίου δράματος, ἀπὸ οἰανδήποτε παρά-
στασιν τῆς «Ἀντιγόνης».

"Αν ἡ «Φαύστα» ἐγίνετο ἀκόμη πλέον θρη-
σκευτική, ἀν ἐπλησίαζε περισσότερον πρὸς ιερο-
τελεστίαν, ἀν εἶχε κάπου καὶ ἔνα χριστιανικὸν
βωμόν, καὶ ἔνα εἰκονοστάσιον, πρὸς τοῦ ὅποιον
νὰ καίη θυμίαμα καὶ νὰ ψάλλῃ δικορός ὅμνους
εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὸν Σωτῆρα, ἡ ὅμοιό-
της τῆς ἐντύπωσεως θὰ ἦτο ἀκόμη ζωηρο-
τέρα. Καὶ ἀκριβῶς, νομίζω διτὶ ἐν βυζαντινὸν
δράμα, γραφόμενον κατί ιδιαιτέρον τρόπον, —

δὲν ἡξεύρω πῶς, — θὰ ἡτοῖσας ἵκανὸν νὰ μᾶς δώσῃ πλήρη, καταπληκτικῶς πλήρη, τὴν ἰδέαν τοῦ ἀρχαίου δράματος. "Οχι νεκρανάστασις, βλέπετε, ἀλλὰ μετεμψύχωσις. . .

* *

"Η ἰδέα μου περὶ τῆς ἀναβιώσεως τοῦ ἀρχαίου δράματος δὲν μ' ἐμπόδιζει νὰ ἐπαινέσω τὴν εὐγενή καὶ γενυαίαν προσπάθειαν, τὴν ὅποιαν ἔκαμαν τὸ Βασιλικὸν Θέατρον καὶ ἡ Νέα Σκηνή. Μὲ βόηθει μόνον διὰ νὰ ἔξηγήσω, πῶς ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἔμεινε κατ' οὖσαν ματαιοπονία. Διότι δὲν πιστεύω οἱ θεαταὶ τῶν ἀρχαίων δράματων, μολονότι ἔτακτησαν τόσον καθαρὰ καὶ τόσον ζωντανὰ καὶ τὰ δύο, νάπεκδυμισαν ἐκ τοῦ θεάτρου τὴν συγκίνηστν ἑκείνην, τὴν δποίαν ἐφαντάζοντο κ' ἐπερίμεναν ἀπὸ ἀριστονργήματα ὡς ἡ «Ορέστεια», τὸ θαῦμα τῶν αἰώνων, καὶ ἡ «Ἀντιγόνη». Άλλὰ σᾶς βεβαιῶ, ὅτι δὲν ἀντὸν δὲν ἔπταιεν οὔτε ἡ μετάφρασις, οὔτε ἡ σκηνοθεσία, οὔτε ἡ ὑπόκρισις. "Ο, τι ἡτοῖ δυνατὸν νὰ γίνη, ἔγινεν εὐσυνειδήτως. "Αν ἔλειπε τίποτε ἀπὸ τὴν σκηνήν, ἡτοῖ μικρόν, συζητήσιμον κ' ἐπουσιῶδες. Τὸ μέγα δμως καὶ τὸ σημαντικώτατον ποὺ ἔλειπεν ἀπὸ τὸ δλον θέατρον, ἡτοῖ ἡ πρὸς τὴν συγκίνησιν ἵκανότης τοῦ ἀκροατηρίου. Λέγουν, ὅτι διὰ νὰ συγκινηθῇ κανεὶς δσον πρέπει καὶ δπως πρέπει ἀπὸ ἀρχαίου δράματος, ἀνάγκη νὰ μετουσιωθῇ εἰς ἀρχαίου ἔλληνα· ἡ δὲ διασκευὴ ἐνὸς Αἰσχυλείου ή Σοφοκλείου ἔργου, δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ σκοπὸν ἄλλον, παρὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ θαύματος τούτου. Νομίζετε ὅτι εἰνε εὔκολον; "Οπως καὶ νὰ μεταφράσθοιν, δπως καὶ νάπαγγελθοῦν τὰ μεγάλα λόγια τῶν πρωτοτύπων, εἰμπορδοῦν νά μας κάμιουν εἰδωλολάτρας ἀπὸ χριστιανούς; καὶ δσον ἀκριβεῖς ἀν εἰνε αἱ σηναὶ καὶ αἱ ἐνδυμασίαι, εἰμπορδοῦν νά μας φέρουν τόσον κοντὰ εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ εἰς τὸν Κρέοντα, δσον ἡσαν οἱ σύγχρονοι τῶν Μαραθώνων καὶ τῶν Πλαταιῶν; Διὰ τοῦτο, καὶ μόνον διὰ τοῦτο, ἀν οἱ θεαταὶ ἀπεκόμισαν καὶ κάποιαν συγκίνησιν, ἐκ τῆς «Ορέστειας» καὶ τῆς «Ἀντιγόνης», ἡ συγκίνησις αὐτὴ ἡτοῖ κατωτέρα ἀπὸ τὴν ἔξ οίουδήποτε καλοῦ νεωτέρου δράματος, μηδαμινὴ σχεδὸν κ' ἐντελῶς ἀναξία δι' ἔργα τῆς ἐπιβολῆς καὶ τῆς φήμης τῶν ἀρχαίων τραγικῶν. Οἱ πλεῖστοι τωόντι ἀπῆλθον ἀποροῦντες ἐνδομύχως, πᾶς καὶ διατί ἀρά γε τὰ ἔργα αὐτὰ θαυμάζονται τόσον καὶ θεωροῦνται τέλεια καὶ ἀπαράμιλλα· δσοι δὲ τυχὸν ἐνδιμοῦν, δτι τὰ ἐκατάλαβαν, κ' ἐφρικίασαν, καὶ

μετηρσιώθησαν, κ' ἐνθουσιάσθησαν, κ' ἔξεφρασαν μεγαλοφώνως τὸν θαυμασμὸν τῶν, — ἐψεύσθησαν καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῶν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους.

Σπανίως παραστάσεις ἐπροκάλεσαν τόσον θόρυβον καὶ κατερρύθησαν, δσον αὶ δύο αὐταὶ τοῦ Βασιλικοῦ καὶ τῆς Νέας Σκηνῆς. Αδυνατοῦντες νὰ ἔξηγήσουν τὸ χλιαρὸν καὶ ἀνεπαρκὲς τῆς ἐντυπώσεως, οἱ θεατρικογράφοι τῶν ἐφημερίδων τὰ ἔβαλσαν μὲ τὴν ὑπόκρισιν, μὲ τὴν σκηνοθεσίαν, μὲ τὴν μουσικήν, μὲ τὴν μετάφρασιν. Προπάντων μὲ τὴν μετάφρασιν. Πρόσα δὲν ἤκουσαν οἱ δυστυχεῖς μεταφρασταὶ, δ κ. Σωτηριάδης καὶ ὁ κ. Χρηστομάνος! Καὶ ἐπειδὴ καὶ αἱ δύο μεταφράσεις ἡσαν εἰς γλώσσαν διαφέρουσαν ἀπὸ τὴν σχολαστικήν, τὴν μέχρι τοῦδε παραδεδεγμένην διὰ τὸ ἀρχαίον δράμα, ὥγερθη καὶ πάλιν τὸ αἰώνιον ζῆτημα τῆς γλώσσης, κ' ἐγράφησαν φλογερὰ κύρια ἀρνηταὶ, κ' ἐξητήθησαν αἱ γνῶμαι τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, κ' ἔλαβαν ἀφορμὴν διάφοροι σοφοὶ καὶ διάφοροι πατριῶται νὰ ἐποναλάθουν τοὺς ἀσόφιους καὶ γελοίους τῶν ἀφορισμούς.

Δὲν ἐννοοῦμεν νάναμιχθῶμεν εἰς τὴν παραλόγον, τὴν μωρὰν αὐτὴν συζήτησιν. Οὔτε φριβούμενα δτι ἔχει νὰ πάθῃ τίποτε ἡ ἐθνική, ἡ ζωντανὴ γλώσσα ἀπὸ δσα λαλεῖ καὶ γοσφει ἐναντίον τῆς δ κ. Μιστριώτης. Κ' ἐπιέλους μία γλώσσα εἰς τὴν δποίαν ἐπέτυχεν ἡδη ἔνας Σολωμός, ἔνας Βάλαωρίτης, ἔνας Πολυλᾶς, δὲν θάποθάνη βίαιον θάνατον ἀν τυχὸν ἀπέτυχεν εἰς αὐτὴν δ κ. Σωτηριάδης η δ κ. Χρηστομάνος. Θὰ διμήτσωμεν λοιπὸν περὶ τῶν δύο μεταφράσεων ἀνεξαρτήτως τοῦ γλωσσικοῦ ζῆτηματος, ἀνεπηρέαστοι, ἀπαθεῖς, καθαροὶ ἀπὸ τὸν βόρειο φόρον τῆς ἀμαθείας, τῆς προλήψεως, τῆς πλάνης, τῆς ἐμπαθείας, δ ὁ δποῖος κατερρύπανεν αὐτὰς τὰς ἡμέρας τὰς στήλας τῶν ἐφημερίδων.

* *

"Η μετάφρασις τῆς «Ορέστειας», είνε φιλοτεχνημένη εἰς τὸ μετριόπαθές καὶ συμβίβαστικὸν ἑκεῖνο ἀκράμα, τὸ δποῖον συμβουλεύουν καὶ παραδέχονται οἱ ἀποφεύγοντες τὰ ἀκρα δς σκοπέλους. Ο κ. Σωτηριάδης εἰδργάσθη εύσυνειδήτως. Εἶχεν ὑπ' δψει τὸ ἀρχαίον κείμενον, τὰς γεωτέρας ἀπαιτήσεις, τὴν διασκευὴν τοῦ Βιλαμόβιτς καὶ τοὺς περιορισμούς τοῦ κ. Στεφάνου, καὶ μετέφρασεν δ ἀνθρωπος ἀπλῶς, πιστὰ καὶ φυσικά. Εἰμπορῷ νὰ εἴπω, δτι ἡ μετάφρα-

*Βασιλεία Στεφάνου
τοῦ β. Θεάτρου.*

*Ν. Μέγγουλας
τοῦ β. Θεάτρου.*

*Ροζαλία Νίκα
τοῦ β. Θεάτρου.*

σίς του δὲν είνε ἀσχημη. Τὸ κρᾶμά του φαίνεται ἀρκετὰ διμοιόμορφόν καὶ συμπαγές, καὶ κατὰ τὴν ἀκρόσιν, καμμία φράσις, καμμία λέξις δὲν μ' ἔξενισε, δέν μου ἐπροξένησε δυσφορίαν, ἀγανάκτησιν ἢ ἀηδίαν. Ἀλλὰ τὸ σύνολον δὲν μ' ἔνθουσιάσεν. Ἀπὸ τὴν μετάφρασιν τοῦ κ. Σωτηριάδου λείπει ἡ μεγάλη ποιητικὴ πνοή λείπει, ἀν δέλετε, ἡ δημιουργικότης καὶ ἡ πρωτοτυπία. Ἀλλὰ δι' αὐτὸν δὲν πταίει ὁ κ. Σωτηριάδης. Ἄν πταίῃ κανείς, πταίει ἵσως ὁ κ. Στεφάνου, διόποιος δὲν ἀνέθεσε τὴν μετάφρασιν τοῦ ποιητοῦ εἰς ποιητήν. Κατὰ τάλλα διὸ κ. Σωτηριάδης είνε ἄξιος εὐγνωμοσύνης καὶ συγχαρητηρίων. Μήπως δὲν είνε καὶ αὐτὸς καθηγητής; καὶ ἀρχαιομαθής; καὶ ἀρχαιολόγος; μήπως δὲν ἡμποροῦσε γὰ μεταφράση ὠραιότατα καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ κ. Βλάχου, ἀφοῦ μάλιστα ἐπρόκειτο διὰ τὸ Βασιλικόν; Καὶ διμώς δὲν το ἔκαμεν. Ἐπροτίμησε γλῶσσαν ἀπλουστέραν καὶ δημοτικωτέραν. Προσεπάθησε νὰ πλησιάσῃ περισσότερον εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ εἰς τὴν ζωήν. Ἡθέλησε νὰ δώσῃ τὸ καλὸν παράδειγμα καὶ νὰ δεῖξῃ τὸν καλὸν δρόμον. Διὰ τοῦτο ἡ ἑργασία του, καὶ ἀν παρουσιάζῃ ἔλλειψεις, καὶ ἀν μαρτυρῇ ἀδυνάμιαν, δὲν θὰ περιφρονηθῇ ποτέ. Τὸ ἐνσυνείδητον αὐτῆς μέρος, διὰ τὸ δικοῖον εὐθύνεται ὁ κ. Σωτηριάδης, είνε δρῦδον καὶ ὑγιές. Διὰ τὸ ἀσυνείδητον, τὸ ἐπαναλαμβάνω, δὲν εὐθύνεται αὐτός. Ἡ μετάφρασις τῆς «Ἀντιγόνης», γνησία ἀδελφὴ τῆς μεταφράσεως τῆς «Ἀλοκήτιδος», είνε οἱζοσπάστις καὶ ἐπαναστατική. Εἰς τὴν ἀκραιφνεστέραν δημοτικὴν ἀπ' ἀρχῆς μέχοι τέ-

λους. Δηλαδὴ εἰς τὴν ποιητικὴν γλῶσσαν, ἀνεν ὑπόχωρήσεων καὶ ἀνεν συμβιβασμού. Ἐξαφνίζουν μερικαὶ τῆς φράσεις, συζητοῦνται μερικαὶ τῆς μέρη, προξενοῦν ἀγανάκτησιν δύο - τρεῖς λέξεις. Ἀλλὰ τὸ σύγολον; τὸ σύνολον; Ἄ δχι! ἀπὸ ἐδῶ δὲν λείπει ὀλωδιόλου ἡ ποιητικὴ πνοή, δὲν λείπει ἡ δημιουργικότης καὶ ἡ πρωτοτυπία. Ἀρκεῖ νὰ μὴν ἔχῃ κανεὶς ἀρχαῖας προλήψεις, ἀρκεῖ νὰ αἰσθάνεται τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν, ἀρκεῖ γὰ πιστεύῃ ὅτι μόνον δι' αὐτῆς εἰμποροῦν νάποδομοῦν τὰ ἀρχαῖα ἀριστουργήματα, διὰ νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὁ Σοφοκλῆς ἀπεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Χρηστομάνου ὅχι ἀπλῶς μὲ τὴν ἔννοιάν του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ αἴσθημα. Διότι ὁ κ. Χρηστομάνος είνε ποιητής. Εἰμπορεῖ νὰ μὴν είνε φιλόλογος, εἰμπορεῖ νὰ κάμη καὶ κανένα λάθος, εἰμπορεῖ νὰ τοῦ διαφύγῃ ἡ ἀκριβής ἔννοια μιᾶς φράσεως, ἀλλ' ἡ ποίησίς της δὲν θὰ τοῦ διαφύγῃ ποτέ καὶ θὰ τὴν ἀποδώσῃ μὲ δλην τὴν ἀκρίβειαν.

Μοῦ φαίνεται φυσικώτατον πού τὸν κατηγόρησαν τόσον, δσοι φρονοῦν γότι μόνον ἡ γλῶσσα τοῦ κ. Βλάχου είνε διὰ τὰ ἀρχαῖα δράματα. Ἀλλὰ μοῦ φαίνεται πολὺ παράδοξον πῶς ἔσπευσαν νὰ τὸν κατηγορήσουν καὶ ἀνθρώποι, ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν πρόκτηψιν, καὶ διὰ δύο - τρεῖς λέξεις, ἀνεπιτυχεῖς, χυδαίας ἔστω, νάποροιψουν μετὰ περιφρονήσεως τὸ σύνολον. Δὲν ἔπιστενα ποτὲ ὅτι ἡ κρίσις ἀνθρώπου τόσον φωτισμένου, δσον είνε ὁ φίλος μου κ. Κακλαμάνος τοῦ «Νέου Αστεως», θὰ ἐπηρεάζετο μέχρι σκοτισμοῦ ἀπὸ τὰς στιγμαίας ἐντύπωσεις τοῦ περιβάλλοντος,

ἀπὸ τὰ ποδοκροτήματα π.χ., μὲ τὰ διπόαι τὸ
ὑπερφόν ὑπεδέχθη τὸ τούτοιδο, τὸ ἀλωτοσοσκούφι,
τὴν λέραιν, καὶ δὲν εἰξεύρω ποίας ἄλλας λέξεις,
τὰς δποίας χάριν τοῦ ὑπερφόνου, εἰμποροῦμεν
καὶ νὰ οβύσωμεν, χωρὶς νὰ ζημιωθῇ ἡ μετά-
φρασις καθόλου. Ἀλλὰ καὶ οὕτε νὰ κερδίσῃ...
‘Ο κ. Κακλαμάνος ἡξενόρει πολὺ καλλίτερά μου-
δτι εὐγενεῖς καὶ ἀγενεῖς λέξεις δὲν ὑπάρχουν
ἐκ γενετῆς, καὶ δτι κάθε λέξις ποῦ χρειάζεται
εἰς τὸν ποιητήν, ἔχει δικαιωματικῶς τὴν θέσιν
της εἰς τὴν ποίησιν. Ἐπειδὴ δμως τοῦτο δὲν
τὸ ἡξενόρουν δλοι καὶ οὕτε εἶνε εὔκολον νάπο-
δειχθῆ, προτιμῶ νὰ παραδεχθῶ δτι ἡ μετά-
φρασις τοῦ κ. Χρηστομάνου ἔχει μερικάς λέ-
ξεις ποῦ πρέπει νάντικατασταθοῦν, — ἀλλ’ ὑπὸ^{τοῦ}
τὸν δρον νὰ παραδεχθῆτε καὶ σεῖς δτι ἐν τῷ
συνόλῳ εἶνε ἡ ποιητικώτερα μετάφρασις ἀρ-
χαίου δράματος ἐξ δσων ἔγειναν ἔως τώρα,
ἄνευ τῆς συνεργασίας... τοῦ φίλου μου κ.
Ποριώτη.